

Suomalaisten kauhulehtien nousu ja tuho SHOKISTA KALMAAN

Harto Hänninen

Kauhutarjakuva koki lyhyen kukoistuksen Suomessa 70-luvulla. Sen aika jäi lyhyeksi, mutta erilaatuisia ja -nimisiä tuotteita vilauteli sitä useammin. Viime vuosina kauhu on jälleen nostanut varovasti päätään, mutta parinkymmenen vuoden takainen hyökyaalto tulee tuskin toistumaan.

Tunnetuin 70-luvun kauhulehdistä oli tietysti *Shokki*, tuo vessapaperille keuhosti painettu mustavalkojulkaisu, jonka materiaali oli peräisin amerikkalaisesta *Creepy*-lehdessä. Niin epätasainen kuin *Shokki* olikin materiaailtaan, on siitä tullut muistojen kultaama kultilehti, jota keräilijät metsästävät epätoivoisesti divareista.

Kauhutarjakuva oli kuitenkin suomennettu jo ennen *Shokkia*: 60-luvun lopulla *Ihmesarja* julkaisi lukuisia kauhuaiheisia täytetarinoita. Keräilijöiden epätoivo voi vain syventyä, sillä *Ihmesarjan* 53 numeroon verrattuna *Shokkien* jäljittäminen on lasten leikkiä.

Sarastus

Kuvajulkaisut Oy:n *Ihmesarjat* ilmestyi ensimmäisen kerran loppuvuodesta 1967. Marvel-sarjakuvaa julkaisseen lehden ensimmäinen numero esitteli *Hämähäkkimiehen* ja kakkosnumero *Ihmenelöset*. Numeroon 43 saakka nämä kaksi sarjaa vuorottelivat lehdessä siten, että parittomat numerot olivat *Hämähäkkimiehen* ja parilliset *Ihmenelösten* seikkailuja. Vuonna -69 *Ihmenelöset* tipahtivat pois, ja loppunumeroissa esiintyy vain *Hämähäkkimies*.

Koska sankareiden seikkailut eivät täyttäneet lehtiä kokonaan, pisti kustantaja täytteeksi muutaman sivun mittaisia kauhu- ja sci-fi-sarjakuvia. Nuo täytetarinat ovat melkoisen harvinaisia näytteitä Marvelin 60-luvun lopun kauhutarjakuva ja muutamat niistä ovat jopa *Stan Leen* ja *Steve Ditkon* kaltaisten mestareiden tekemiä.

Tarinat olivat lukijalle pieniä, raikkaita makupaloja, joiden tyyli ja aihepiiri toimivat hyvänä johdatuksena 70-luvun kauhuvyörille.

Aamunkoitto

Ensimmäinen *Shokki* ilmestyi vuonna 1972. Se oli suomalaismarkkinoilla jotakin täysin uutta ja yllättävää: verisiä ja makaabereja tarinoita, joiden välissä epämuodostunut *Slemmy* lateli mauttomia vitsejä. Lehti oli mustavalkoinen, paksu ja pehmeä, paperi huonoa ja painojälki hirvittävä. Mutta kaikki nämä seikat tekivät siitä vain jännittävämmän ja salaperäisemmän. Suttuisten kuvien takia oma mielikuvitus sai kehittää vielä kamalampia yksityiskohtia.

Shokin pahimmaksi kilpallijaksi syntyi heti samana vuonna, 1972, laiha nelivänilähti, jonka omaperäinen nimi oli *Kauhu*. Painojäljeltään

Kauhu oli toki *Shokkia* parempi, mutta materiaali oli vielä epätasaisempaa. Kokonaisuutena *Kauhu* oli väli ja hengetön; siinä ei ollut lainkaan *Shokin* kaltaista värisyttävää tunnelmaa.

Niin koomisilla ja hasuilla kuin *Shokki* ja *Kauhu* tämän päivän perspektiivistä tarkasteltuna näyttävätkin, toimivat ne yhden kokonaisen sukupolven kauhukasvattajina. Niiden sivuilta levisi tieto vampyyreista, ihmissusista, ruumiinyöstäjästä ja hulluista tiedemiehistä.

Vaikututtava mörköjä pursuileva täytetarina. Jack Kirby, *Ihmesarja* nro 42.

Transsylvanian kreivi soluttautuu natsiarmeijaan. Syd Shores, *Dracula* 2/74.

Vihdoinkin verta lehtien sivuilla! Gene Colan & Dick Giordano, *Dracula* 2/74.

Keskipäivä

Vuodet -73 ja -74 olivat kauhudiggareille todellista kadotettua paratiisia. Sen lisäksi, että *Shokki* ja *Kauhu* ilmestyivät vuonna -73 säännöllisesti, saatiin koimas lehti nimeltä *Ihmissusi ja Frankenstein*. Eikä siinä vielä kaikki. Samana vuonna myyntiin tulivat mukemat sarjakuvakirjat: *Jätti-Kauhu*, *Shokki-Special* ja *Kauhun Yöjuttuja*, ja vielä pikkuinen Semicin *Shokki-sarjakirja*!

Me patologiseen euforian tilaan saatetut kauhun ystävät emme saaneet hetken rauhaa seuraavanakaan vuonna, sillä yhtäkkiä kustantamoiden tuuteista alkoi tulvia lehtiä, joiden keskellä me saimme piehtaroida. *Kauhu*, *Shokki* ja *Ihmissusi ja Frankenstein* saivat rinnalleen synkeän *Yöjutun*. *Dracula* sai nimikkolehtensä, samoin sulokas naisvampyyri *Vampirella*. Ilmestyi toinen Semicin *Shokki-sarjakirja*. Oi niitä aikoja!

Sisällöltään tuo lehtipaljous oli melkoisen epätasainen. *Ihmissusi ja Frankenstein* sisälsi keskitasoista materiaalia Marvelin 70-luvun kauhulehtien runsaudensarvesta. Nimikkohahmot kävivät ilmeisesti jonkinlaisista arvovaltaistelua, sillä välillä lehden nimi oli myös *Frankenstein ja ihmissusi*.

Yöjutun sarjakuvat olivat ilmeisesti kaikki Marvelin *Vault of Evil*-lehdestä; muihin kauhulehtiin verrattuna pienilevikkisen ja harvinaisen *Yöjutun* tarinat olivat poikkeuksellisen synkkiä ja hienostelemattomia.

Parasta Marvel-kauhua kuitenkin Suomessa tarjoi *Draculan* nimikkolehti. Tuota *Shokin* kokoista ja tapaista, mutta hieman paremmin painettua lehteä ilmestyi tusinan verran, ja sen materiaali oli kautta linjan tasaisen laadukasta. Tarinat keskittyivät vampyyrikreivin edesotta-

Dax-soturin seikkailujen grafiikka oli niin persoonallista, ettei siitä huonon painojäljen vuoksi saanut mitään selvää. Esteban Maroto, *Shokki* 7/73.

muksiin, mutta muutkaan aihepiirit eivät olleet poissuljettuja.

Korkeatasoisin 70-luvun kauhulehdistä oli *Vampirella*. *Creepyn* sivuilla syntynyt *Vampirella* sai oman lehensä USA:ssa jo 1969. Suomessa sitä ilmestyi yhteensä viisi numeroa vuosina -74 ja -75. Kaikkien numeroiden taitava neliväripainatus on tehty Espanjassa kiitävälle, vahvalle paperille. Tällä hetkellä, 90-luvun alussa, ei ilmesty ainuttakaan yhtä huolellisesti ja kallisti tehtyä sarjakuvalehteä Suomessa.

Modernissa kauhussa voi pudota kärryiltä jos ei ole tarkkana. Brian Bolland, *Kalma* 1/91.

Muskulista uhoa ja veripaluttua. Neal Adams, Dracula 2/74.

Tähtiä yössä

Kauhutarjakuvan uutta maihinousua saatiin odotella kymmenen vuotta. Vuonna -87 tuli kioskeihin näyttenumero vanhaa 50-luvun EC-kauhua sisältävästä *Verta ja värityksiä* -lehdessä. Vuonna -88 värityksiä tuotettiin jo halvemmalle paperille huomattavasti pienennettuna ja ihmeteltiin kun ei mene kaupaksi. Saldoksi jäi viisi lehteä ja yksi albumi vuodelta -89. Itse uskon, että vanhat kauhutarjaklassikot menivät taatusti kaupaksi, jos ne painettaisiin kunnolla ostovoimaisempaa aikuisyleisöä silmälläpitäen; Shokki-sukupolvelle on jo isomat viikkorahat käytössä.

Ensimmäinen uuden kauhutarjakuvan airut Suomessa on viime kesänä aloittanut *Kalma*. Sen sisältö on poimittu useista amerikkalaisjulkaisuista, melko sovinnaisesti, mutta monipuolisesti. Lehtiä on ilmestynyt tähän mennessä viisi, kaikissa sekä väri- että mustavalkosarjoja. Jokaisen numeron on kruunannut brittiläisen Clive Barkerin novellien sarjakuvaversiot, jotka on poimittu *Tapping the Vein* ja *Hellraiser* -lehdistä.

Lyhyen ilmestymisensä jälkeen *Kalma* pesi kasvonsa: toukokuusta alkaen lehti on uusi, vaikka nimi pysyikin samana. Koska alkuperäisen yhteispohjoismainen *Kalma* kaatui norjalaisen Centralbladetin (paikallinen Rautakirja) harjoittamaan sensuuriin, siirtyi Suomen Semic yhteistyöhön ruotsalaisen Horst Schröderin kanssa. Nyt *Kalma* ilmestyy tuhteina satasivuisina paketteina, kokonaan väreissä, kokonaan DC-materiaalista koottuina.

Uudistunut *Kalma* tuo maahamme *Swamp Thingin* ja *Sandmanin* kaltaisia uusklassikoita; lisämateriaalia poimitaan mm. *Wastelandin* ja *Hellblazerin* sivuilta. *Kalmasta* voisi hyvinkin tulla sarjakuvan uuden kauhuaallon suunnan näyttäjä; ainakin lehti pyrkii tihentämään ilmestymistään noin kahdeksaan numeroon vuodessa.

Aika näyttää, kuinka kauan *Kalma* jaksaa ilmestyä, ehtiikö se löytää lukijansa ennen kuin kustantaja luovuttaa. Löytävätkö kustantajat koskaan eurooppalaisen tai itämaisen kauhutarjonnan? Onko Tampereen sarjakuvaseuran *Sarjari* ja omakustanteet ainoat julkaisukanavat kotimaiselle kauhutarjakuvalle? Aika näyttää. Me kauhun ystävät odotamme ja kasvatamme hampaita.

Suomessa ilmestyneet kauhutarjakuvalehdet

Dracula	Shokki
1974 1-4	1972 1-2
1975 1-4	1973 1-12
1976 1-4	1974 1-13
	1975 1-13
	1976 1-13
Ihmisuus ja Frankenstein	Vampirella
1973 1-6	1974 1-3
1974 1-8	1975 4-5
1975 1-8	
1976 1-8	
Kalma	Verta ja värityksiä
1990 1-3	1987 1
	1988 1-4
	1989 1
Kauhu	Yöjuttu
1972 1-5	1974 1
1973 1-12	1975 1-3
1974 1-9	1976 1-5

Lehtiin liittyvät albumijulkaisut

Jätti-Kauhu, 1973
Kauhun yöjuttuja, 1973
Shokki-Special, 1973
Shokki, Semicin sarjakirja nro 8, 1973
Shokki, Semicin sarjakirja nro 16, 1974

Ihmesarja-lehdessä julkaistut kauhu/scifi-sarjakuvat

1967	1: Tuomittu elämään läti, 5 sivua	39: Elävä muumio, 7 s.
	3: Pätevä puolustus, 5 s.	40: Kraggoom! 7 s.
1968	23: Voodoo-kuninkaan vankina! 6 s.	42: Kauhujen talo (Kirby & Ayers), 7 s.
	Kehityksen alkutaipaleella, 3 s.	43: Kolmastoista kerros, 5 s.
	24: Tuollintekijä, 5 s.	Muurahalmies I, Salainen agentti, 7 s.
	Neljä elämäniä, 4 s.	Muurahalmies II, Muurahaiset hyökkäävät, 6 s.
	25: Vietin yön kummitustalossa, 5 s.	45: Tiedot puuttuvat.
	Kunga, 5 s.	46: Tuhat vuotta, 5 s.
	26: Mies, joka tekeytyi kuolleeksi, 6s.	Kivinen ratsastaja, 5 s.
	27: Naamion takana, 4 s.	47: Onko käsillä maailmanloppu? 5 s.
	Pääsy kielletty! 4 s.	48: Kummallinen kummitus, 5 s.
	28: En usko aaveisiin, 6 s.	49: Yöllinen vieras (S. Lee, S. Ditko, A. Simek), 10 s.
	29: Rakkari, 6 s.	50: Mystillinen Muurahalmies; Tyrannin vangit (S. Lee, L. Lieber, D. Heck), 10 s.
	30: Noita, 6 s.	51: Ihmiset, pysykää poissa! 5 s.
	31: Keskyön hirviö, 7 s.	52: Loputon (S. Lee, L. Lieber, G. Bell, A. Simek), 5 s.
	32: Oman patsaansa tekijä, 6 s.	53: Etsitty, 5 s.
1969	33: Varo! Hän ei ole ihminen! 7 s.	
	34: Ajan ratas, 5 s.	
	Pan on olemassa! 5 s.	
	35: Skorpionin iskee! 7 s.	
	36: Siellä on lohikäärme, 6 s.	
	37: Koe-eläin, 7 s.	
	38: Avaruustarkastaja, 7 s.	

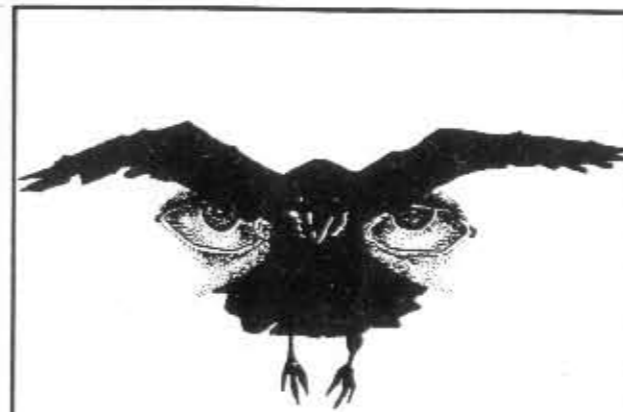
Listat: Marko Leppä

Esi-moorelaista kerrontaa ja silmähivelevää grafiikkaa 60-luvun lopulta. Jose Gonzalez, *Vampirella* nro 1.

KUKA ON TÄMÄ OUTU OLENTO? TÄMÄ JULMAALLISEN KAUNIS TYTÖ, NIMELTÄÄN VAMPIRELLA? PIENESTÄ LEPAKOSTA MUUTTUNUT. KUIN UNI... MUTTA EI ITSE UNEKSI! HANEN AINOA TOIVEENSA ON PITÄÄ SILLÄ PIENÄ JA LEPÄTTÄVÄÄ LIEKKIÄ VÄKIVALTOISTEN TUULTEN MAAILMASSA...

KORPPI

KORPPI -LEHTI KUTSUU LUKIA JA VANHOJA KIRJIA!
 JOS OSAAT PIIRIÄÄ, KIRJOITAA TAI JOEN SILLÄ VÄLILLÄ,
 NIIN LÄHEÄ TUOTOISESI OSOITTEESEEN:
 KORPPI c/o JUHA LARIKKA
 PÄIVÄNTEENTIE 4-6 D 40
 00550 HELSINKI 55
 KORPPI SARITSEE RUNDIASI, AJOKASSI, PIIRUSTUKSI, SARJAKUVI, IDEOIKSI JA SINUN PÄÄSI KÄDILLE!

